

Naida noziegumu un naida runas izmeklēšanas problēmaspekti Latvijas Republikā

Tiesībsarga biroja pētījums

13.12.2016

Prezentācijas plāns:

1. Pētījuma mērķis un uzdevumi;
2. Naida runas un naida noziegumu jēdziens;
3. ECT atziņas naida runas un naida noziegumu izmeklēšanā;
4. Latvijas Republikas krimināltiesiskais regulējums un prakse;
5. Identificētie problēmaspekti naida runas un naida noziegumu izmeklēšanā;
6. Interneta portālos identificētie anonīmie komentāri, kas iespējams satur naida runu;
7. Secinājumi un ieteikumi.

1. Pētījuma mērķis un uzdevumi

1.1. Pētījuma mērķis:

- Aktualizēt un noskaidrot naida runas un naida noziegumu izmeklēšanas problēmaspektus Latvijas Republikā

1.2. Pētījuma uzdevumi:

1. Izpētīt starpatautiskos tiesību dokumentus, piemērošanas praksi un rekomendācijas naida kurinošas runas un naida noziegumu izmeklēšanā;
2. Analizēt Latvijas Republikas krimināltiesisko regulējumu naida noziegumu un naida kurinošas runas gadījumos;
3. Iegūt informāciju no Drošības policijas un Valsts policijas reģionālo pārvalžu iecirkņiem par naida kurinošas runas un naida noziegumu izpratni, izmeklēšanas problēmaspektiem un citiem kritērijiem;
4. Veikt anonīmo komentāru monitoringu interneta portālos.

2.1. Naida nozieguma jēdziens

Naida noziegums (EDSO skaidrojums):

1. Noziedzīgā nodarījuma sastāvs ir iekļauts Krimināllikumā;
2. Noziedzīgā nodarījumā ir konstatējams naida motīvs pret konkrētu aizsargājamu sabiedrības grupu.

2.2. Naida runas jēdziens

Naida runa:

(EP MK 1997.gada 30.oktobra Rekomendācija Nr. (97) 20:

«Naida runa» pārkļāj visas izteiksmes formas, kas izplata, mudina, veicina vai attaisno rasistisku naidu, ksenofobiju, antisemitismu vai citas naida formas, kas balstītas uz neiecietību, iekļaujot: neiecietību, kas nāk no agresīva nacionālisma, etnocentrisma, diskriminācijas un naida pret minoritātēm, migrantiem un ārvalstu izcelsmes cilvēkiem.

3. 1. ECT atziņas naida noziegumu un naida runas izmeklēšanas jautājumos

ECT lietas ir iespējams klasificēt vairākās kategorijās:

- Rasu naida kurināšana;
- Etniskā naida kurināšana;
- Reliģiskā naida kurināšana;
- Naida kurināšana pret personām ar invaliditāti;
- Naida kurināšana pret personu, pamatojoties uz personas seksuālo orientāciju.

3.2. ECT atziņas naida noziegumu un naida runas izmeklēšanā

1. **Naida motīva efektīva izmeklēšana** - *Šečič pret Horvātiju (Nr. 40116/02); Milanovic pret Serbiju (Nr.44614/07); Yotova pret Bulgāriju (Nr. 43606/04)*
2. **Ātra un efektīva reakcija uz naida noziegumu** – *Nachova un citi pret Bulgāriju (Nr.43577/98 un Nr.43579/98);*
3. **Valsts pienākums aizsargāt cietušās personas** – *Dordevič pret Horvātiju (41526/10).*

4.1. Latvijas Republikas krimināltiesiskais regulējums

- **Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 14.punkts** – atbildību pastiprinošais apstāklis, ja noziedzīgais nodarījums veikts rasistisku, nacionālu, etnisku vai reliģisku motīvu dēļ;
- **Krimināllikuma 78.pants** - nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana;
- **Krimināllikuma 149.¹ pants** – diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana;
- **Krimināllikuma 150.pants** – sociālā naida un nesaticības izraisīšana.

4.2. Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 14.punkts

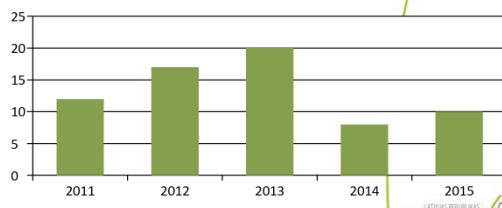
(25.09.2014. likuma redakcijā, kas stājās spēkā 29.10.2014.)

1. Atbildību pastiprinošais apstāklis;
2. Naida noziegumu un naida runas statistika;
3. Atzīmes veikšana par iespējamo naida motīvu noziedzīgajā nodarījumā;

4.3. Krimināllikuma 78. pants – nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana

(25.09.2014. likuma redakcijā, kas stājās spēkā 29.10.2014.)

Kriminālā statistika par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir kvalificēti saskaņā ar Krimināllikuma 78.pantu laika posmā no 01.01.2011. - 31.12.2015.

4.3. Krimināllikuma 78. pants – nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana

(25.09.2014. likuma redakcijā, kas stājās spēkā 29.10.2014.)

1. Reliģijas pazīmes iekļaušana Krimināllikuma 78.panta dispozīcijā;
2. Institucionālā piekrišana – Drošības policija;
3. Uzskaites sistēmas nepieciešamība.

4.4. Krimināllikuma 149.¹ pants - diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana

(25.09.2014. likuma redakcijā, kas stājās spēkā 29.10.2014.)

1. Prakses trūkums;
2. Būtiskā kaitējuma konstatēšana;
3. Diskriminācijas aizlieguma kritēriju katalogs.

4.5. Krimināllikuma 150.pants – sociālā naida un nesaticības izraisīšana (25.09.2014. likuma redakcijā, kas stājās spēkā 29.10.2014.)

1. Aizsargātās personu grupas;
2. Materiāls un formāls sastavs;
3. Subjektīvās puses pazīmes – tieša nodoma pierādīšana.

5.1. Identificētie problēmaspekti naida runas un naida noziegumu izmeklēšanā

1. Vienotas izpratnes trūkums naida noziegumu un naida runas identificēšanā;
2. Policijas darbinieku attieksme pret šāda veida noziedzīgajiem nodarījumiem;
3. Cietušo personu neziņošana par noziedzīgajiem nodarījumiem;

5.2. Identificētie problēmaspekti naida runas un naida noziegumu izmeklēšanā

4. Subjektīvās puses pazīmes – tieša nodoma identificēšana noziedzīgajā nodarījumā;
5. Būtiskā kaitējuma identificēšana noziedzīgajos nodarījumos;
6. Ekspertu un ekspertīzes kritēriji naida runas un naida noziegumu gadījumos.

6.1. Interneta portālos identificētie anonīmie komentāri, kas iespējams satur naida runu

Jānis:

Tikai un vienīgi LINČA TIESA. vēlams publiska. sākumā orgānu nogriešana, tad . galvas nociršana.visu nofilmēto rādīt visos bēgļu centros, ar piebildi. šie nekad nesasnies ne 100. jaunavu. ne ko citu. bet vārsies Elles katlā ar Cūku galvām un astēm.

pirms 6 mēnešiem, 2016.01.05 12:46

6.2. Interneta portālos identificētie anonīmie komentāri, kas iespējams satur naida runu

FakeObama (11.01.2016.):

Ložmetējs, daudz patronu, un visu šo musulmaņu problēmu pats atrisināšu

Noah (11.01.2016. 22.47.):

2vus stroņus vajadzēs. Es ar tevi.

7. Secinājumi un ieteikumi

1. Stratēģijas nostiprināšana naida noziegumu un naida runas novēršanā;
2. Naida motīva efektīva izmeklēšana noziedzīgajos nodarījumos;
3. Vienotas izpratnes un metodikas izstrādāšana, izmeklējot šāda veida noziedzīgos nodarījumus;
4. Vienotas uzskaites sistēmas izveidošana;
5. Cietušo personu aizsardzības veicināšana un tiesībsargājošo iestāžu uzticības līmeņa celšana;
6. Informatīvu kampaņu izvērsšana saistībā ar iespējām ziņot par naida runu un naida noziegumiem.

PALDIĒS PAR UZMANĪBU!

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS